הוא מגרשה, אך עכ״פ עדיין לא חל בה דין מורדת כנדרש עפ״י התנאים בהלכה, ואז נחשב כמגרש מרצונו, דאין מי שמחייבו לגרשה. ע״כ אינה חייבת להחזיר המתנות, דלא גרע מהא דמוציאה כשסרחה תחתיו דסי׳ צ״ט, שמ״מ נקטינן שמתנתו מתנה.

מכל הנ״ל יוצא שבנידו״ד שאמנם אם מצד ההוכחות על התנהגות המערער נראה שיש מספיק הוכחות להגדרתו כרועה זונות, שכנ״ל נ׳ דלהלכה נקטינן שבהוחזק אי״צ התראות נוספות, ודינו פסוק עפ״י ס׳ האגודה ותשובת הר״מ שהובאה בדבריו, שכופין להוציא ויתן כתובה, מ״מ גם בכה״ג רשאי לתבוע החזרת המתנות.

אכן כל זה, אם היה באמת מוכיח שנתן לה מתנה, ואילו בנידו״ד אין בידו הוכחות מספיקות, ע״כ הנכסים בחזקת האשה, וכפי שרשומים על שמה. יש איפוא לדחות הערעור.

סימן מח : בעל רועה זונות

לפנינו ערעור וערעור-נגדי על פסק הדין של כב׳ ביה״ד האזורי תל-אביב מיום כ״ו תשל״ט (תיק לו8292/) בו נפסק כדלהלן:

״א. לאור טענות האשה שהן חמורות ודברי העדות שהובא בפני ביה״ד, אין ביה״ד נענה לבקשת הבעל לחייב האשה שתחזור לשלום. אבל מאידך גיסא כל העדויות וההוכחות אינן די מספיקות שנוכל לפסוק שהבעל חייב לגרש את אשתו. ובפרט שרוב העדויות מדברות על הזמן שלאחר נטישת הבית ע״י האשה. שלדעת הבעל עצם מצב זה מרשה לו כאילו לחיות ולבלות בצורה שבחר בה ואינו מרגיש שנוהג זה חיבל, בצורה הרצינית ביותר, במאמציו לשלום, שיתכן והיו כנים ואמיתיים.

ב. לאור החלטתה הנחושה של האשה שלא להשלים עם בעלה, לא נראה לביה״ד שאי פעם ישרור שלום בביתם, וברור שמצב זה אסור לו שימשך כי זה דבר המחבל בנפש הילדים בצורה החמורה ביותר ומרבה סבל לצדדים ללא הצדקה. לכן דעת ביה״ד שעליהם להתגרש מיד וללא דחוי ועליהם לבוא לידי הסדר בענינים הכספיים.

ג. שתי הבנות ישארו בהחזקתה של האשה. כלכלתם וענייני ראיית הילדים וקבלתם ישאר כפי שכבר נפסק ע״י ביה״ד וזאת עד להחלטה אחרת״.

הערעור הוגש מטעם האשה ע״י בא כוחה, והערעור הנגדי ע״י ב״כ הבעל. הערעור מטעם האשה הוא על שלשה עניינים. והם: א. לחייב המשיב במתן גט פיטורין; ב. לחייב את המשיב בתשלום מזונות הבנות, ולשאר הוצאותיהן בסך 4,000.- ל״י לחודש צמודות; ג. לקבוע את הבקורים של המשיב עם הבנות אחד לשבוע ושבת אחת לשבועיים לסרוגין, וכן תובעת הוצאות המשפט.

הערעור הנגדי נסב על חיוב המזונות של הבנות שיש לחייב האשה להשתתף במזונותיהן מדין צדקה. כן תובע הוצאות המשפט.

שמענו טענות הצדדים, ואחר העיון בתיק של ביה״ד האזורי אנו בדעה שצודקת האשה באשר לסעיף א׳ של פסק הדין לפיו נדחתה תביעת האשה לגירושין. ביה״ד בנימוקיו לדחיית תביעת הגירושין כותב (בסעיף א׳ המובא לעיל): ״כל העדויות וההוכחות אינן די מספיקות שנוכל לפסוק וכו׳״. אך גם אם ״רוב העדויות״ מדברות על קשריו עם נשים שונות ובילוייו בבתי מלון שונים ובדרכים אחרות עם נשים שונות אחרי שאשתו נטשתו, הרי ישנן גם מספיק עדויות שלא הוכחשו שאף בהיותם יחד היה מבלה ואף מזמין הביתה נשים מפוקפקות ומבלה אתן. וכן היה נוהג לחזור הביתה בשעות הלילה המאוחרות, ולטענת האשה, גם היה נוהג באותה שעה באלימות כשהיתה מעירה לו על התנהגותו זו.

יתר על כן, לפי עדות אחד העדים, האיש היה שקוע בחובות והיה נוהג לתת משכונות על חובותיו והיו גם מקרי שערוריות של נושים שבאו לתבוע חובותיהם. דבר שניתן גם הוא להיות מוסבר על ידי הוצאותיו על הנשים הללו. והרי זוהי ההתנהגות שמביא הרמ״א בשו״ע סי׳ קנ״ד:

מי שהיה רועה זונות ואשתו קובלת עליו, אם יש עדים בדבר או שהודה י״א שכופין אותו לגרש.

וה״אגודה״, שממנו מקור הדברים, כותב בזה:

ופסקתי שאם תביא עדים שהוא כן, יוציא ויתן כתובה. איבעית אימא קרא איבעית אימא גמרא ואיבעית אימא סברא. קרא דכתיב אם תקח נשים על בנותי. ואיבעית אימא גמרא דאמרינן והוא דאפשר בסיפוקייהו. ובנדון זה כתיב ורועה זונות יאבד הון. ואיבעית סברא דגרע מכל הני דפרק המדיר.

וכפי שנראה בנידון דידן אכן נתקיים בו ממש האמור ״יאבד הון״, שנכנס בחובות ומתקשה בפרעונם. ואם כי האשה עובדת ומרויחה למזונותיה, מכל מקום אין ערובה שתוכל להתמיד בעבודה, והרי מעיקר הדין הוא חייב במזונות אשתו, וכן חייב הוא במזונות הבנות.

עוד קיים כאן הנימוק הראשון שבאגודה, שהוא מצד עצם העובדא שאין אשה מסכימה שידבק באחרות (ועי׳ מש״כ בזה בפסד״ר כרך ה׳ עמ׳ 280, שכנראה שהוא הנימוק העיקרי). ומכל שכן שמצד החרם דרבינו גרשום ואף מטעם המנהג בארץ שיש לישא רק אשה אחת, ודאי אשה שנשאת לא על דעת כן נשאה. ולטענות האשה זו היתה הסיבה העיקרית לעזיבתה את הבית, וזה נוסף על טענתה בדבר התנהגותו האלימה של הבעל.

ואם כי ה״חכם צבי״ (סי׳ קל״ג) מעלה, שמסתבר שבכגון דא צריך התראה, נראה שאין זה אלא בזנות על דרך מקרה, ולא כן בנידון דידן, שמתמיד באיוולתו. וגם אחר שהאשה עזבתו ועברה לבית הוריה - דבר שיכול להחשב כהתראה, ואף יותר מזה, - המשיך בדרכו הנילוזה, ובמקום לפייס את אשתו, ולהבטיח שלא יחזור על התנהגותו

ולהוכיח זאת בפועל, חזר על קיאו, ועוד הצדיק את עצמו בזה, כי על כן שרוי הוא בלי אשה, כאילו עובדא זו שהוא עצמו גרם לה, מאשרת את דרכו להיות שונה בחטא.

על פי כל האמור נראה שיש מקום לחייב בג"פ. וזה נוסף על טענת האשה שהתנהגות זו המאיסה אותו עליה, שזו טענת מאיס עליה באמתלה ברורה שבכגון דא זה יצטרף כסניף נוסף לנימוקו של ה"אגודה".

אשר לסעיף ב' של פסק הדין בגובה מזונות שהאב חוייב בו, והאשה תובעת הגדלתם, אני מסכים למה שכתב בנידון הגר"מ אליהו שליט"א לקבל הערעור ולדחות הערעור-הנגדי, והוא הדין גם באשר לקבלת הילדים לרשות האב.

סימן מט : הוצאת שם רע בעילת גירושין

הנדון שלפנינו: ערעור מצד אשה על פס"ד של ביה"ד האזורי חיפה הדוחה תביעתה נגד בעלה למזונות ולשלום בית ולמתן צו עיכוב יציאה מן הארץ. בהצעת פסק הדין בדעת הרוב נאמר:

"בנוגע לנימוק הראשון כבר נאמר וכו' וזל"ש: "כל הלעז שהוציא קרה אחרי שמרדה בו ועזבה אותו, ולכן אף שקיי"ל אם הבעל אסר להשאיל כליו לשכניו שחייב לגרשה משום שמוציא ש"ר בשכניה, זהו מטעם שבזמן תקופת חייהם המשותפים אינו מתנהג אתה כשורה וכו', לא כן בנ"ד שאם האשה תשוב ותשלים אתו הרי הכל על מקומו יבא בשלום. ובשלטי הגבורים וכו' אם הבעל קורא לאשתו זונה מתוך מריבה אין מחייבים לגרשה אא"כ התרו בו קודם, שאם ימשיך להוציא עליה ש"ר יחוייב לגרשה... ועי' רדב"ז סי' אלף רכ"ח".

ובכן במקרה אשר לפנינו - מכתבי ההשמצה שנכתבו ע"י האשה לא שולחו בזמן שהשלום שרר במעונם וכו' וכו' ויש להניח שאם הבעל ישוב לנווהו והשלום יכון בביתם, אף האשה תחדל להשמיץ והשם-רע ישאר רק נחלת העבר בלבד, ואין לנו שבכיו"ב תחוייב האשה לקבל גט, או שזה ישמש כנימוק לפטור הבעל מחיוביו כלפי אשתו".

לפנינו בגמרא (כתובות דף ע"ב ע"א): "המדיר את אשתו שלא תשאיל וכו' יוציא ויתן כתובה מפני שמשיאה ש"ר בשכנותיה וכו'".

ובתוס' שם (ד"ה המדיר): "תימא ... ואיהו לא מצי לאדורה אא"כ תלה בתשמיש, וא"כ לשמואל למה יוציא לאלתר, ותשאל ותאסר לב"ה שבת אחת, וי"ל... כגון שאסר על עצמו הנאת שאלתה וכו'".

פירשו התוס', כיון דסתמא נאמר "יוציא" משמעותו יוציא לאלתר. והוא עפ"י משמעות הגמרא לעיל (ע"א ע"א) דפריך אדשמואל דיהיב זמן גם בנודר סתם מהני שנאמר בהם יוציא, וכדדייק בלח"מ פי"ג מאישות הי"ג.

ואילו בדעת הרמב"ם פי' הה"מ דגם בהא דהדירה שלא תשאל ולא תשאיל וכן בהדירה שלא תלך לבית האבל ובית המשתה ממתינים לו ל' יום שיוכל להתיר נדרו, כמו בהדירה מליהנות לו ושלא תטעום מכל הפירות (פי"ב מאישות הכ"ג-כ"ד).

ואעפ"י שלא נזכר בהללו זמן ל' יום, צ"ל דהרמב"ם משוה זאת למדיר מליהנות לו שאמרו שם בגמרא בטעמא דמילתא (ע' ע"ב): "עד ל' יום לא שמעי בה אינשי ולא זילא בה מילתא, טפי שמעי בה אינשי וזילא בה מילתא", וס"ל לרמב"ם שגם בזה לא יוודע עדיין הדבר בין השכנים כי יתלו זאת במקרה שהוא, משא"כ לאחר ל'.

וכבר הובאה מחלוקת זו בביאור הגמרא הנ"ל בשט"מ שם בין הרשב"א לריב"ש עי"ש, דהריב"ש דייק "דהא כל היכא דאמרינן יוציא ויתן כתובה, לאלתר משמע וכו'".

עי"ש בשט"מ אמתני' שלא תלך לבית האבל (ע"א ע"ב):

הקשה הר"י ן' מיגאש ז"ל מאי טעמא לא קא יהיב בה שיעורא כדקא יהיב בהמדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה. ותירץ דלא דמי הא להא... אבל לגבי בית האבל או בית המשתה, כיון דאפשר דהוי האי חודש אבל או משתה לאינשי, ולא קא אזלה לגביה, הוי איהי נמי כי הוי לה אבל או משתה, ואף לבתר החודש - לא אזלי גבה הנך נשי, דלא אזלה איהי לגבייהו בהך חודש, ונמצא שנעל בפניה.

ובשו"ע פסק בזה שלא כדעת הרמב"ם (סי' ע"ב ס"ג):

אסר הבעל כלי שכניו עליו או כליו על שכניו וכו' יוציא מיד ויתן כתובה, ואם אמר הוא קונם תשמישך עלי אם תשאל מהם כלי או תשאילם, אי אפשר לה וכו' ויוציא לאחר ז' ימים וכו'.

וזהו כתוס הנ"ל שבאוסר הכלים עצמם אין נותנים זמן, ואם תלה נדרו בתשמיש נותנים זמן כמי שהדירה מתשמיש.

הנה לפנינו, לדעת התוס' ואידך ראשונים דקיי"ל כוותייהו "יוציא לאלתר", ולא מהני מה שיתיר נדרו כלל, ואפילו תוך זמן קצר ביותר, דהרי ממה שכ' הרמב"ם "יתיר נדרו" דייק הה"מ דלא ס"ל כהתוס', אלא שנותנים לו זמן מסויים, והיינו ל' יום, אעפ"י שלא נזכר מזה ברמב"ם כלל, כי לפי התוס' אין מחכים לו כלל, ואפילו אם מוכן להתיר נדרו מיד (ועי' או"ש שם, ולענ"ד השיג על הה"מ שלא כדת).

ואפילו לדעת הרמב"ם שנותנים לו זמן ל' יום, מ"מ לאחר שעבר זמן זה, אפילו יום א' ול"מ מה שיתיר נדרו אחר זמן זה של ל' יום, וכמבואר ברמב"ם לענין מדירה בהנאתו (פי"ב הכ"ג):

המדיר את אשתו מליהנות לו בין שפירש עד זמן פלוני, בין שלא פירש אלא סתם, ממתינים לו ל' יום, אם תמו ימי נדרו או שלא תמו והתיר נדרו הרי זה מוטב ואם לאו - יוציא ויתן כתובה.